

**PERIODI HRVATSKE PERIODIKE ILI KAKO ČITATI ISTU OD POLOVICE 19. STOLJEĆA
DO DANAS : ZBORNİK RADOVA STUDENATA TREĆE GODINE ODJELA ZA
KULTUROLOGIJU SMJEROVA: KNJIŽNIČARSTVO, MEDIJSKA KULTURA I KULTURALNI
MENADŽMENT SVEUČILIŠTA JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU / [UREDNIČE
DINKA KOVAČEVIĆ, MARINA VINAJ ; PRIJEVOD SAŽETAKA DUBRAVKA PAPA]. OSIJEK
: SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA, ODJEL ZA KULTUROLOGIJU, 2012.**

Srđan Lukačević

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek
slukacevic@gskos.hr

Zbornik "Periodi hrvatske periodike ili Kako čitati istu od polovice 19. stoljeća do danas" obuhvaća radove studenata treće godine Odjela za kulturologiju smjerova Knjižničarstvo, Medijska kultura i Kulturni menadžment. Sastoji se od 25 seminarskih radova nastalih u sklopu izbornog kolegija "Hrvatska periodika kao medij" koje potpisuje ukupno 56 autora uz teme podijeljene u četiri cjeline: "Osječke novine i kako ih čitati: osječko novinstvo do kraja Drugog svjetskog rata", "Novine i časopisi nakon Drugog svjetskog rata", "Dječji i omladinski listovi – periodika najzahtjevnijih čitatelja" te "Od konvencionalnog do digitalnog – elektronički časopisi – prednosti i nedostaci". Iščitavanjem hrvatske periodike, napose one starije pohranjene u Muzeju Slavonije, studenti su između ostalog istražili najstarija izdanja "Slavonische Presse", osječke šaljive časopise Buha i Kornjača, ali i novija izdanja poput kulturnog časopisa Polet, Glasa Slavonije iz vremena Domovinskog rata, kao i najnovijih elektroničkih izdanja. Pritom je Odjel hemeroteke Muzeja Slavonije svojom bogatom zbirkom osječkih novina od 1848. do 1945. godine bio glavno ishodište kulturnog istraživanja, koje je na izvornoj novinskoj građi nudilo povijesnu priču Osijeka. Muzej i muzejska građa postali su prostor istraživanja i

učenja, a baštinska građa svojevrsni kulturno-povijesni udžbenik. Preko 300 stranica pregleda hrvatske periodike od 19. stoljeća do danas, uz radove koji podučavaju kako periodiku iščitavati, potencijalnim čitateljima nude niz obrazovnih sadržaja popraćenih slikom. Zbornik studenata kulturologije izdan je na preko 300 stranica u 500 primjeraka te se ističe sažecima tekstova na engleskom jeziku.

Kroz zbornik su obuhvaćena važna razdoblja tiskarstva u Slavoniji, a jedno je o njih i početak primjene tiskarske tehnologije. Jedan od tekstova donosi kratak pregled rada relativno male Divaldove tiskare s početka 18. stoljeća smještene u Tvrđi u starom franjevačkom samostanu. Divaldova tiskara odigrala je veliku i značajnu ulogu u kulturnom, prosvjetnom, ekonomskom i društvenom životu Osijeka, Slavonije i šire, a zbog velikog broja tiskanih književnih djela na hrvatskom, latinskom i drugim jezicima. Članak "Slavonische presse Carla Bende" pokazuje povijest novinarstva, sličnosti i razlike novinskih početaka, kako samih novinara tako i tiskovina. Prikazuje situaciju u gradu u 19. st. s prijelazom na 20. st. te zašto su se novine tiskale na njemačkom jeziku. Važnost ilustracije i njezin utjecaj na razvitak hrvatske periodike, građanstvo i državu, detaljno je opisan kroz osvrt na časopis "Esseker allgemeine illustrierte Zeitung" koji je izlazio samo jednu godinu, ali je imao veliki značaj u hrvatskim novinama i časopisima. S prvim svjetskim ratom završava doba starog Osijeka koji gubi obilježje provincijskog grada Austro-Ugarske Monarhije. Pojavom tiskara u gradu navještava se masovno tiskanje novina i časopisa. Riječ je o petnaestak časopisa o kojima možete pročitati u članku "Časopisi osječkog međuraća". Zanimljivu poveznicu napravili su autori seminarskog rada "Povijest sportskih glasila u Osijeku" koji su povukli paralelu između razvoja tiskovina sa sportskom tematikom u Osijeku i samog sporta u Gradu kako bi iz rada bila vidljiva povezanost sporta i medija te utjecaj jednog na drugo i obrnuto. Nekoliko tekstova daje iscrpan pregled razvoja kulture kroz novine i časopise u Gradu Osijeku, kroz kazališne i filmske plakate, rad samog Hrvatskog narodnog kazališta u Osijeku te uz kulturu usko povezane analize novinskog oglašavanja. Također, prikazuje se nastajanje Glasa Slavonije, osječkih časopisa tiskanih nakon Drugog svjetskog rata na primjeru Književne revije, kratak pregled baranjske periodike kao i osvrt na Glas Slavonije u vrijeme Domovinskog rata. Cjelina koja okuplja tekstove vezane uz dječje i omladinske listove, tj. periodiku najzahtjevnijih čitatelja,

daje prikaz povijesti dječjih časopisa i sadržajne analize dječje revije *Maslačak* na kreativno-edukacijskoj razini. Utjecaj medija na doživljaj nas samih i svijeta koji nas okružuje izuzetno je velik i pomaže formiranju sustava vrijednosti koji će do izražaja doći nešto kasnije u našoj odrasloj dobi. Zato su autori članaka isticali važnost tiskane forme s kojom se susreću djeca kroz časopise i novine. Tako osvrt na *Politikin Zabavnik*, jedan od najpoznatijih zabavnih časopisa koji je izlazio širom bivše Jugoslavije, otkriva zašto mnogi žale što više ne izlazi na prostorima Republike Hrvatske. Slična razmišljanja imaju i čitatelji časopisa *Polet*, časopisa odmetnute generacije koji je pisao o tzv. "novomvalu", glazbenom pokretu koji obuhvaća period kasnih 70-ih i ranih 80-ih godina. Časopis je u pravom smislu označio medijsku prekretnicu na tadašnjoj jugoslavenskoj medijskoj sceni, a slovio je kao prvi intelektualni inkubator. Dio zbornika obuhvaća ženske časopise sve do poznatog *Cosmopolitana*. Posljednja cjelina daje sažeti prikaz prednosti i nedostataka elektroničkih časopisa te koji utjecaj kao takvi imaju na formiranje društvenog stava. Opisuje se novi informacijski poredak, masovni mediji i prividna transparentnost, elektroničke publikacije i pripadajući im e-čitači, kao i važnost digitalizacije i zaštite papirne građe.

Zbornik je oblikovalo kritičko promišljanje uredništva te je osim studentima namijenjen i široj čitateljskoj publici. S druge strane, svojim su iscrpnim istraživanjima autori tekstova uspjeli oživjeti novinsku zbirku Muzeja Slavonije te uz stručno odrađena istraživanja dati izvrsnu polazišnu točku za daljnja detaljnija proučavanja. U današnjem digitalnom okruženju, u vremenu informatizacije i automatizacije, ovaj je zbornik izvrsno pomagalo svim zaljubljenicima u pisanu kulturnu baštinu, širi kulturu čitanja i periodičkih publikacija, kako u njihovim tradicionalnim oblicima, tako i u suvremenom digitalnom okruženju. U skladu s navedenim, današnje vrijeme donosi brojne informacije, dostupnost tih informacija zahvaljujući globalnoj povezanosti Internetom i napretkom tehnologije izuzetno je velika te stoga članci u zborniku nameću zaključak da je posebno važno kontinuirano poduzimati potrebne radnje da se isključe štetni utjecaji na građu kao i poduzimati mjere edukacije osoblja za pravilno rukovanje istom kako bi se što duže očuvala za buduće generacije. U svakom slučaju, hvale vrijedan projekt Odjela za Kulturologiju, pročelnice Odjela Jasmine Lovrinčević i urednica izdanja Dinke Kovačević i Marine Vinaj.